

6. Alleen vertrouwen hebben in Christus - Filippenzen 3:1-16

Filippenzen 3:1-16 is het centrale tekstgedeelte voor deze week. Wat hierin zeker opvalt is dat Paulus heel scherp uithaalt. Filippenzen is doorgaans warm, relationeel en “blij” van toon, maar in 3:2 schakelt Paulus plots naar felle waarschuwingen. Dat heeft te maken met de pastorale context: de gemeente Filippi is hem dierbaar, en hij wil haar ‘veilig’ houden.

Opbouw

3:1 Inleidende aansporing: wees blij	3:9-11 in Christus zijn
3:2-3 Waarschuwing: Pas op!	3:12-13 gegrepen zijn en grijpen
3:4-6 Paulus ID	3:14-16 niet volmaakt en toch volmaakt
3:7-8 winst en verlies	

Vreugde

“Voor het overige, broeders en zusters, laat de Heer uw vreugde blijven. Ik heb er geen moeite mee dat opnieuw aan u te schrijven; ik doe het voor uw eigen bestwil.” – 3:1

Letterlijk vertaald zou je eigenlijk kunnen zeggen: “Blijf u verheugen in de Heer!” En ook opvallend: Paulus lijkt zich te verontschuldigen omdat hij die aansporing herhaalt (zie eerder in zijn brief). Hij doet dit echter “voor hun bestwil”. Het is alsof Paulus vreest dat die vreugde wel eens onder druk zou kunnen komen te staan. En inderdaad, de volgende verzen klinken hard... Maar: blijf je verheugen. Laat je je vreugde niet ontnemen! Let wel: vreugde *in de Heer*. En ook belangrijk: dit betekent niet: “ontken je problemen”.

- Vertel eens aan elkaar wat ‘vreugde in de Heer’ voor u betekent, en wat het misschien niet is.
- “**Blijf u verheugen...**” Vreugde kan dus uitdoven... Welke mogelijke oorzaken ziet u hiervoor?
- Wat verdient volgens u om herhaald te worden (voor uzelf / voor de gemeente)? Zijn er ook zaken die al veel te vaak herhaald werden en worden?

Pas op! Kijk uit!

“Kijkt uit voor de honden, kijkt uit voor werkers van het kwade (slechte werkers), kijkt uit voor de versnijdenis!” – 3:2

Drie keer ‘pas op’ – ‘kijk uit’! Het alarm gaat af. Paulus’ taal is hard. Het scheldwoord ‘honden’ werd in Joodse kringen gebruikt om onreine heidenen aan te duiden. Paulus keert het om en richt het op die tegenstanders. Wie zijn die tegenstanders? Paulus heeft het over ‘hun versnijdenis’ en in vers 3 over ‘wij zijn het die besneden zijn’, met daaropvolgend zijn eigen lijst met ‘joodse/ hebreeuwse’ troeven. Dit lijkt erop te wijzen dat het gaat om judaïserende christenen die de Filippenzen een wettisch Joods juk wilden opleggen.

Paulus’ toon is bijzonder ironisch:

- Ze profileren zich waarschijnlijk als vrome “doeners”, maar Paulus noemt hun werk “kwaad” (bijtend, luid, schadelijk, verachtelijk, agressief).
- Paulus plaatst 2 begrippen die op elkaar lijken tegenover elkaar: versnijdenis (KATA-TOMÉ) en besnijdenis (PERI-TOMÉ). KATA-TOMÉ komt van het werkwoord: kapotsnijden, verminken. Een door en door Joods ritueel, teken van verbond, dat verworpen was tot een verminking...

Vers 3 verduidelijkt wat Paulus wil doorgeven: “Wij zijn het die besneden zijn: wij verrichten onze dienst door de Geest van God en laten ons voorstaan op Christus Jezus, niet op afkomst en prestaties (lett.: op het vlees) ...” Een uiterlijk teken (en alles waarvoor dat symbool kan staan: afkomst, prestaties, religieuze status), dat Christus vervangt en aanleiding geeft tot misplaatste trots, is waardeloos.

- Denkt u dat er vandaag in de kerk ‘**alarmbellen**’ nodig zijn? Waartegen zou u waarschuwen? En bestaat niet het gevaar om altijd en overal, te pas en te onpas alarmbellen te laten afgaan?

- **Een wettisch juk** opleggen ziet Paulus dus als ‘kwaad’, ‘schadelijk’, ‘agressief’... Reactie?
- **Besnijdenis**, in principe helemaal oké... in realiteit ontaard in ‘**verminking**’. Bestaat het gevaar dat bepaalde van onze rituelen, gewoonten, tradities op zich wel oké zijn, en toch schadelijk worden?
- **Paulus stelt Christus centraal**. Wat betekent dit concreet? Wat kan er in de plaats komen wanneer Christus niet (meer) centraal staat? Gebeurt dit ook, of is het een overbodige waarschuwing?

Als iemand adelbrieven kan voorleggen, dan ben ik het wel – 3:4-6

Vanuit Joods-Hebreeuws standpunt is Paulus’ CV best indrukwekkend. Paulus zegt: als iemand op “vlees” kan bouwen, ik wel. Dan volgt een reeks met eigenschappen die in Joodse kringen hoog aangeschreven stonden: “op de 8^{ste} dag besneden... stam Benjamin... Hebreeër uit Hebreeën... Farizeeër... ijver: vervolger... naar de wet onberispelijk.” Dit is geen oppervlakkig “ik was best braaf”, maar: “ik had maximale symbolische verdienste!”

- Kunt u enkele ‘**troeven**’ noemen die in christelijke kringen soms naar voren worden geschoven, en reden zijn tot trots?
- Als u uw ‘**geestelijke CV**’ zou opstellen, wat zou er dan instaan?

Winst en verlies - 3:7-9

“Maar wat voor mij winst was, ben ik omwille van Christus als verlies gaan beschouwen. ⁸Sterker nog, alles beschouw ik als verlies, want alles wordt overtroffen door het kennen van Christus Jezus, mijn Heer, omwille van wie ik alles heb prijsgegeven. In mijn ogen is het waardeloze troep, want ik wil Christus winnen ⁹en één met Hem zijn – niet dankzij mijn eigen rechtvaardigheid door het naleven van de wet, maar dankzij de rechtvaardigheid die er is door het geloof in Christus en die God toekent op grond van geloof. “ – 3:7,8

De Griekse woorden winst en verlies komen uit het boekhoudkundig taalgebruik. Paulus heeft iets meegemaakt (op de weg naar Damascus) waardoor hij een en ander op een heel andere manier bekijkt, en herwaardeert. Hij hanteert voortaan een heel andere waardeschaal. Zijn taalgebruik zou je bijna grof kunnen noemen. “Waardeloze troep” (v. 8) kan vertaald worden als vuilnis, drek, mest, afval. Het is een sterk afstotend beeld, een woord dat je bijna ruikt.

Toch opvallend: Paulus noemt zijn “religieuze winst” niet neutraal “minder belangrijk”, maar **stinkend afval**—niet omdat het op zichzelf waardeloos was, maar omdat het als basis voor identiteit/zekerheid dodelijk misleidend wordt (het gebruikte woord ‘verlies’ betekent ook ‘schadelijk’).

- Kunt u voorbeelden geven van **zaken die u vroeger zag als ‘winst’**, en die nu veel minder belangrijk zijn geworden? Kun je ook te snel bepaalde zaken bestempelen als waardeloos? Denk bv. aan een bepaald soort ascetisme, minachting voor ‘normale zaken des levens’...
- Kunt u voorbeelden geven van zaken die u heel **moelijk kon / kan los- of achterlaten**?
- Zijn er ook zaken die de kerk als geloofsgemeenschap beter achterlaat?

Christus centraal - 3:9-11

“Ik wilde Christus winnen ⁹en één met hem zijn – niet door mijn eigen rechtvaardigheid omdat ik de wet naleef, maar door die van God, de rechtvaardigheid die er is door het geloof in Christus. ¹⁰Ik wil Christus kennen en de kracht van zijn opstanding ervaren, ik wil delen in zijn lijden en aan hem gelijk worden in zijn dood, ¹¹in de hoop misschien ook zelf uit de dood op te staan.

De belangrijke uitdrukking ‘door het geloof in Christus’ kan vanuit het Grieks twee kanten op:

- **objectief**: door geloof in Christus
- **subjectief**: door het geloof / de trouw van Christus (zie Statenvertaling)

Je kunt wat Paulus schrijft dus op twee manieren verstaan:

1. Mijn geloof in Christus is de weg tot gerechtigheid.
2. Mijn zekerheid rust uiteindelijk niet op de kwaliteit van mijn geloven, maar op Christus’ trouw—waar ik door geloof in deel. Het wordt dan niet óf-óf maar: mijn geloof is antwoord op zijn trouw.

- Hoe leest u wat Paulus schrijft: **geloof in Christus of trouw van Christus**? Of allebei? Wat is het verschil?
- Welke van beide geeft u de meeste **geloofs zekerheid** en **rust**?
- Bedoelt Paulus dat wij, mensen, absoluut niet tot **rechtvaardige daden** in staat zijn (dat mensen dus per definitie door en door slecht zijn...)? Of moet je wat hij zegt situeren in de context van dat wettisch streven en wettische trots?
- Is het enkel **Christus' rechtvaardigheid** die telt, of is het de bedoeling dat wij ook **het pad der rechtvaardigheid bewandelen**?

Gegrepen zijn en grijpen, niet volmaakt en toch volmaakt - 3:12-16

De slotverzen zijn heel interessant: “Niet dat ik al zover ben en mijn doel al heb bereikt (lett.: volmaakt ben). Maar ik doe mijn uiterste best (lett.: ik jaag ernaar), in de hoop te kunnen grijpen waarvoor Christus Jezus mij gegrepen heeft. ¹³Broeders en zusters, ik beeld me niet in dat ik het al heb bereikt, maar één ding is zeker: ik vergeet wat achter me ligt en richt mij op wat voor me ligt. ¹⁴Ik ga recht op mijn doel af: de hemelse prijs waartoe God in Christus Jezus roept. ¹⁵Hierop moeten wij ons allen als volmaakte mensen richten. Mocht u er op enig punt anders over denken, dan zal God het u wel duidelijk maken. ¹⁶In ieder geval, laten we op de ingeslagen weg voortgaan.” - 3:12-16

Paulus geeft aan dat hij zijn doel nog niet bereikt heeft. In de grondtekst staat dat hij nog niet ‘volmaakt’ is (zie ook NBG / SV). In vers 15 echter zegt hij “wij als volmaakte mensen”. Paradoxaal. Niet volmaakt en toch volmaakt... Hoe kan dat? Omdat TELEIOS in essentie betekent ‘op weg zijn naar een doel’. Heel vaak ook: “volwassen / rijp”, en dus niet “volmaakt zondeloos”. Dat zie je ook in 1 Kor 14:20 - “Broeders en zusters, wees in uw denken niet als kinderen. Wees kinderen in het kwaad, maar wees in uw denken volwassen.”

Het heeft dus niks te maken met krampachtig perfectionisme, die het mensen vaak zo moeilijk en ongelukkig maakt en leidt tot onverdraagzaamheid en een geest van (ver)oordelen.

Wie volwassen is (als mens en in het geloof), denkt zó: nog niet gearriveerd, maar wel gericht, op weg. Dit wordt versterkt door vers 16: “Laten we (samen) de op ingeslagen weg voortgaan!”

Noten:

- “Ik jaag ernaar...” Ditzelfde werkwoord kan ook “vervolgen” betekenen. De man die ooit de gemeente vervolgde (3:6), gebruikt nu hetzelfde werkwoord voor het najagen van Christus.
- Paulus jaagt erachteraan “om het te grijpen”, omdat Christus hem al gegrepen heeft. Dat zet genade (Gods geschenk) en eigen inzet in één zin.
- “In dezelfde lijn blijven lopen / in de pas blijven.” Niet: allemaal identiek denken, wél: trouw blijven aan het licht dat je al ontvangen hebt. Maar ook: de ander hierin vertrouwen (zie v. 15b - als iemand anders denkt, vertrouw erop dat het wel goedkomt).

- **Waarom is het niet goed om te denken ‘er al te zijn’?** Is dat gevaar reëel?
- **Wat betekent het concreet volgens u ‘door Christus gegrepen te zijn’?** Moeten we allemaal meer mystiek gaan denken en leven? Zo ja, wat als iemand meer cerebraal, cartesiaans functioneert?
- **Is het mogelijk dat iets of iemand anders u ‘in de greep heeft’?** Een persoon, angst, bewijsdrang, zelfvoldaanheid, ...?
- **“Vergeeten wat achter me ligt...”** Wat vergeten? Schuld, spanningen, teleurstelling, fouten, ...? Is dat altijd even makkelijk? Praat met elkaar over wat kan helpen om te vergeten wat achter ons ligt.
- **Krampachtig streven naar volmaaktheid** (een plafond van perfectie dat bereikt moet worden i.p.v. een ‘op weg zijn’)... Hebt u daar al mee te maken gehad? Zo ja, hoe voelt dat?
- **Hoe zou u een volwassen gelovige omschrijven?** Heeft dit te maken met kennis (van leerstellingen bv.), of ‘ik weet zeker dat ik goed zit’?
- **“God zal het jullie ook openbaren”:** hoe ga je om met verschillen van inzicht in de gemeente?